Lietas Nr. A420422112
Lietas arhīva Nr. AA43-0878-14/10

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2014.gada 30.maijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:

tiesnese referente M.Osmane,

tiesneši V.Poķis un A.Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Daugavgrīvas cietuma faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 770 apmērā, sakarā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 14.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2012.gada 14.februārī Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde vai atbildētāja) saņemts pieteicēja /pers. B/ iesniegums, kurā lūgts atlīdzināt viņam morālo kaitējumu Ls 700 apmērā, kas nodarīts ar Daugavgrīvas cietuma faktisko rīcību, nenodrošinot cilvēktiesībām atbilstošus sadzīves apstākļus /numurs/ un /numurs/kamerā. Proti, kamerās ir ierobežota dzīvojamā telpa un nedarbojas ventilācija.

Ar Pārvaldes 2012.gada 12.marta lēmumu Nr.1/13.1-Ž/970 (turpmāk – Lēmums) atteikts izdot administratīvo aktu par kaitējuma atlīdzinājumu.

Lēmumā secināts, ka Daugavgrīvas cietuma //numurs/ un /numurs/.kameras tehniskais stāvoklis atbilst tiesību aktos noteiktajām prasībām. Līdz ar to pieteicēja turēšana minētajās kamerās neradīja viņam cilvēktiesību aizskārumu. Tādējādi nav konstatējams Daugavgrīvas cietuma faktiskās rīcības prettiesiskums, un attiecīgi nav pamats noteikt pieteicējam atlīdzinājumu.

[2] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums par Daugavgrīvas cietuma faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

Pieteikumā norādīts, ka Daugavgrīvas cietuma /numurs/. un /numurs/kamerā nav pietiekama dienas gaisma un svaigā gaisa, tualete nav norobežota no pārējās telpas, kamerās atradās 10 ieslodzītie, kaut gan pieļaujams ir ne vairāk kā 5-6. Pieteicēja ieskatā, minētie apstākļi norāda uz pieteicēja spīdzināšanu. Līdz ar to pieteicējam ir nodarīts morālais kaitējums Ls 770 apmērā.

[3] Pārvalde rakstveida paskaidrojumos tiesai norāda, ka pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2012.gada 14.decembra spriedumu daļēji apmierināja pieteicēja pieteikumu, atzina par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot iespēju pieteicējam izciest sodu kamerā, kurā ir pietiekama platība – vismaz 4 m^2 uz vienu ieslodzīto, un uzlika pienākumu Pārvaldei atlīdzināt pieteicējam noradīto morālo kaitējumu Ls 150 apmērā. Pārējā daļā pieteikums noraidīts.

Spriedums pamatots šādi.

[4.1] Tiesa vērtē tikai tos prasījumus, attiecībā uz kuriem ir ievērota lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtība (pārapdzīvotība un ventilācijas trūkums /numurs/ un/numurs/kamerā). Pārējos pieteicēja papildus izteiktos iebildumus, ko iestāde nav vērtējusi, tiesa nevērtē.

[4.2] No lietas materiāliem tiesa konstatē, ka šīs lietas ietvaros pārbaudāmajā periodā pieteicējs brīvības atņemšanas soda izciešanai bijis ievietots šādās Daugavgrīvas cietuma kamerās:

1) /numurs/.dzīvojamā kamerā no 2011.gada 29.marta līdz 2011.gada 5.aprīlim (kopējā platība 28,2 m^2, vietu skaits – 10, dzīvojamā platība 26,9 m^2), tādējādi nodrošināti 2,69 m^2 vienai ieslodzītajai personai;

2) /numurs/.dzīvojamā kamerā no 2011.gada 5.aprīļa līdz 2011.gada 19.aprīlim un no 2011.gada 20.aprīļa līdz 2011.gada 1.jūnijam (kopējā platība 28 m^2, dzīvojamā platība 27,16 m^2, vietu skaits – 10), tādējādi nodrošināti 2,7 m^2 vienai ieslodzītajai personai.

Par minētajiem apstākļiem lietā strīds nepastāv.

[4.3] Satversmes 95.pants paredz, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Šī konstitucionālā norma arī noteic, ka spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Cietsirdīgas un cieņu pazemojošas attieksmes aizliegums ietverts arī Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3.pantā.

Kā atzinusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, Konvencijas 3.pants atspoguļo vienu no demokrātiskas sabiedrības pamatvērtībām. Tas pilnībā aizliedz cietsirdīgu un pazemojošu izturēšanos neatkarīgi ne no kādiem apstākļiem (*sk., piemēram, 2000.gada 6.aprīļa sprieduma „Labita pret Itāliju" 119.punktu*). Valstij ir jānodrošina, ka persona tiek ieslodzīta tādos apstākļos, kas ir savienojami ar cieņu pret viņa godu, ka veids un metode, kādā tiek īstenots piemērotais līdzeklis, nepakļauj viņu tādām ciešanām vai grūtībām, kas pārsniedz nenovēršamas ciešanas, kas ir raksturīgas ieslodzījumam, un ka, ņemot vērā praktiskās ieslodzījuma prasības, viņa veselība un labklājība ir adekvāti sargāta (*sk., piemēram, 2001.gada 24.jūlija sprieduma lietā „Valašinas pret Lietuvu" 102.punktu*). Lai atbilstu Konvencijas 3.pantam, apiešanās raksturam ir jāsasniedz minimālais bardzības līmenis, kura novērtēšana ir relatīva pēc būtības. Tā ir atkarīga no lietas faktu kopuma un, jo īpaši, no apiešanās rakstura un konteksta, tās izpildes elementiem, ilguma, tās izraisītajām fiziskajām vai psihiskajām sekām, kā arī dažkārt no cietušā dzimuma, vecuma un veselības stāvokļa (*sk., piemēram, 2006.gada 4.maija sprieduma lietā „Kadiķis pret Latviju" 45.punktu*).

Eiropas Cilvēktiesību tiesas veiktā Konvencijas 3.panta interpretācija konsekventi tiek izmantota arī Latvijas administratīvo tiesu praksē un uzskatīta par saskanīgu ar Satversmes 95.panta saturu (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2010.gada 9.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-126/2010 14.punktu*).

Ievērojot Konvencijas 3.pantā ietverto spīdzināšanas, citādas cietsirdīgas vai cieņu pazemojošas izturēšanās aizliegumu, Eiropas Padomes dalībvalstis pieņēma Eiropas konvenciju par spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanu, kuru ir ratificējusi arī Latvija. Saskaņā ar minētās konvencijas 1.pantu tika nodibināta Spīdzināšanas novēršanas komiteja.

Attiecībā uz pārapdzīvotības problēmu Spīdzināšanas novēršanas komiteja ir vairākkārt savos ikgadējos ziņojumos norādījusi uz tās aktualitāti Eiropas valstu cietumos (*sk. Otrā vispārējā ziņojuma (par 1991.gadu) 46.punktu, Septītā vispārējā ziņojuma (par 1996.gadu) 12.-15.punktu, Vienpadsmitā vispārējā ziņojuma (par 2000.gadu) 28.punktu, http://www.cpt.coe.int/en/docsannual.htm*). Šajos ziņojumos komiteja atkārtoti norādījusi, ka, ja ieslodzīto skaits būs lielāks, kā paredzēts attiecīgajā cietumā, tas negatīvi ietekmēs visas attiecīgās iestādes dienestus un aktivitātes, vispārējā dzīves kvalitāte iestādē pazemināsies un, iespējams, pat ļoti būtiski. Vēl jo vairāk – pārpildīts cietums vai tā atsevišķa daļa jau ir necilvēcīgs vai pazemojošs faktors no cilvēka fiziskās eksistences viedokļa. Kad cietums ir pārpildīts, ieslodzītie tiek turēti saspiestos apstākļos, atrašanās šādā cietumā sistemātiski neļauj personai pabūt vienatnē, pieaug spriedze un vardarbība ieslodzīto starpā, kā arī starp ieslodzītajiem un personālu. Pārapdzīvotība nereti sasniedz tādu līmeni, ka apstākļi kļūst necilvēcīgi un pazemojoši. Ieslodzītie bieži dzīvo lielas ietilpības telpās, kur atrodas visas vai arī lielākā daļa sadzīves zonu, kuras ikdienā lieto ieslodzītie – dzīvojamās un guļamās zonas, kā arī sanitārie mezgli. Lielas ietilpības kamerās neizbēgami ieslodzītajiem ikdienas dzīvē nav privātuma. Turklāt pastāv augsts iebiedēšanas un vardarbības risks.

Arī ziņojumos pēc valstu vizītēm regulāri tiek konstatēta cietumu pārapdzīvotības problēma. Latvija un citas valstis ir saņēmušas Spīdzināšanas novēršanas komitejas ieteikumu daudzvietīgajās kamerās nodrošināt vismaz 4 m^2 katram ieslodzītajam (*attiecībā uz Latviju sk. 2005.gada 10.maija ziņojuma pēc 2002.gada vizītes 65.punktu, http://www.cpt.coe.int/documents/lva/2005-08-inf-eng.htm*). Pārapdzīvotība ieslodzījuma vietā var pati par sevi radīt jautājumu par ieslodzījuma apstākļu atbilstību Konvencijas 3.pantam (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010.gada 19.oktobra sprieduma lietā „Bazjaks pret Latviju" 110.punktu, iepriekš minētā sprieduma Kadiķa lietā 52.punktu*). Šajā sakarā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ne tikai izmanto Spīdzināšanas novēršanas komitejas konstatētos faktus par attiecīgo dalībvalsti, bet arī, iedibinot Konvencijas 3.panta standartus, piemēro komitejas ieteikumus.

No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka gadījumā, ja konstatēts, ka platība uz vienu ieslodzīto ir mazāka par 3 m^2, tas ir bijis pietiekami Konvencijas 3.panta pārkāpuma konstatēšanai. Tajā pašā laikā arī lielāka platība – 3 līdz 4 m^2 uz vienu ieslodzīto – neizslēdz pārkāpuma konstatēšanu, ņemot vērā ventilācijas un gaismas trūkumu (*sk. 2008.gada 12.jūnija sprieduma lietā „Vlasov pret Krieviju" 81.punktu un tur minētās atsauces uz tiesas judikatūru*). Arī iepriekš minētajā lietā *„Bazjaks pret Latviju"* Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādīja, ka pat lietā, kurā kameras izmērs bija 7 m^2 diviem ieslodzītajiem, tika konstatēts Konvencijas 3.panta pārkāpums, saistot to kopā ar apstākli, ka tajā gadījumā netika nodrošināta ventilācija un apgaismojums (*sk. sprieduma 113.punktu un tur minētās atsauces uz tiesas judikatūru*). Tiesa arī atzinusi, ka dzīvojamās telpas trūkums var tikt izvērtēts kopsakarā ar iespējamo kustības brīvību ārpus kameras (*sk. 2005.gada 7.aprīļa sprieduma lietā „Karalevičius pret Lietuvu", kurā tika konstatēts Konvencijas 3.panta pārkāpums, 36.punktu, iepriekš minētā sprieduma lietā „Valašinas pret Lietuvu", kurā netika konstatēts Konvencijas 3.panta pārkāpums, 103.punktu*).

[4.4] Izskatot lietas par ieslodzījumā esošu personu uzturēšanās apstākļiem, tiesai ir jāvērtē ne tikai lietā esošie pierādījumi, bet jāpievērš uzmanība arī cilvēktiesību institūciju konstatētajam, kas var palīdzēt tiesai iegūt pilnīgāku priekšstatu par sadzīves apstākļiem Daugavgrīvas cietumā un apstiprināt vai neapstiprināt pieteicēja vai atbildētājas teikto šajā lietā.

To, ka kamerās ir pārapdzīvotība, apstiprina arī Tiesībsargs, norādot, ka Daugavgrīvas cietuma dzīvojamās kamerās ir vērojama pārapdzīvotība.

Tiesa konstatē, ka izskatāmās lietas ietvaros apstiprinās cilvēktiesību pārkāpums pret pieteicēju laika periodā no 2011.gada 29.marta līdz 2011.gada 5.aprīlim, no 2011.gada 5.aprīļa līdz 2011.gada 19.aprīlim un no 2011.gada 20.aprīļa līdz 2011.gada 1.jūnijam, kad pieteicējam netika nodrošināta dzīvojamā platība vismaz 4 m^2. Minētais cilvēktiesību pārkāpums pret pieteicēju turpinājies 64 diennaktis.

Tiesa secina, ka pieteikums ir apmierināms daļā par Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktiskās rīcības, kas izpaudusies kā iespējas nenodrošināšana pieteicējam izciest sodu kamerā, kurā ir pietiekama platība, proti, vismaz 4 m^2 uz vienu ieslodzīto personu, atzīšanu par prettiesisku.

[4.5] No pieteicēja paskaidrojumiem tiesas sēdē tiesa secina, ka ventilācija Daugavgrīvas cietumā darbojas, bet tā nav efektīva, jo restes, kas ir priekšā ventilācijas šahtām, ir aizsitušās ar putekļiem. Uz to, ka kameru vēdināšana nebūtu iespējama caur logiem, pieteicējs nenorādīja. Līdz ar to tiesa secina, ka pieteicēja iebildumi, ka /numurs/. un /numurs/.kamerā netika nodrošināta ventilācija, ir nepamatoti.

Tiesa atzīst, ka nav konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība, kas izpaudusies kā iespējas nenodrošināšana pieteicējam izciest sodu kamerā, kurā ir pietiekama ventilācija.

[4.6] Ievērojot, ka tiesa konstatēja prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcību, tiesai ir pamats vērtēt pieteicēja prasījumu par kaitējuma atlīdzinājumu.

[4.7] Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar iestādes faktisko rīcību. Atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 1.pantam minētā likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību.

[4.8] Pieteicējs tiesas sēdē nodarīto morālo kaitējumu novērtēja Ls 3000 apmērā.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 9.pantu morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Atlīdzināšanas likuma 11.panta trešā daļa paredz, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats uzskatāms par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Privātpersonai ir pienākums norādīt morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru.

Morālā kaitējuma tiesiskais pamats tiek uzskatīts par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Morālais kaitējums tiek prezumēts, proti, tiek pieņemts, ka konkrēts aizskārums konkrētajai personai varētu izraisīt nepamatotas ciešanas. Atlīdzinājumam ir jāatbilst nodarītajam kaitējumam. Tādējādi, jo nopietnāks kaitējums, jo ievērojamākam jābūt atlīdzinājumam. Tas attiecas gan uz atlīdzinājuma veida izvēli (iestādes atvainošanās vai atlīdzinājums naudā), gan atlīdzinājuma apmēru, ja izvēlēts atlīdzinājums naudā. Morālā kaitējuma atlīdzinājums ir atkarīgs no kaitējuma rakstura, kaitējuma nodarīšanas apstākļiem, kā arī citiem būtiskiem apstākļiem, citastarp, ņemot vērā atlīdzinājumu, kas noteikts citos (jo sevišķi – salīdzināmos) gadījumos (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2011.gada 5.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-25/2011 12.-14.punktu*).

Tiesa atzina, ka ir konstatējama cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība, pieteicējam 64 diennaktis nenodrošinot iespēju izciest sodu kamerā, kurā ir pietiekama platība, vismaz 4 m^2 uz vienu ieslodzīto, turklāt situāciju pavērst atpakaļ vairs nav iespējams. Tādējādi ir pierādīts morālā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats un nosakāms atbilstīgs morālā kaitējuma atlīdzinājums.

[4.9] Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo un ceturto daļu morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Ja tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, morālā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes rakstveida vai publiska atvainošanās.

Tiesas ieskatā, pieteicējam kā ieslodzījumā esošai personai nebija iespēju ietekmēt un ar savu rīcību kaut kādā veidā mainīt apstākļus /numurs/ un /numurs/kamerā, proti, pārapdzīvotību. Līdz ar to tiesa nekonstatē apstākļus, kuru dēļ pieteicējam zustu tiesības pilnīgi vai daļēji saņemt atlīdzinājumu (Atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmā daļa).

[4.10] Novērtējot pieteicējam nodarīto morālo kaitējumu, tiesa ņem vērā to, ka izskatāmajā gadījumā ir pārkāptas pieteicēja cilvēktiesības, ko aizsargā Satversmes 95.pants (spīdzināšanas aizlieguma principa pārkāpums). Ikviens cilvēktiesību pārkāpums objektīvi var izraisīt emocionāla rakstura pārdzīvojumus un ciešanas. Izskatāmajā gadījumā pieteicēja cilvēktiesību pārkāpums ir turpinājies 64 diennaktis, kad pieteicējs tika turēts cilvēka cieņu pazemojošos apstākļos pārapdzīvotā kamerā, jo apstākļi kamerā pārapdzīvotības dēļ bijuši neciešami, proti, rindas uz tualetes apmeklējumu, rindas pie galda, jo tas ir par mazu priekš 10 personām, kā arī bijušas ierobežotas pieteicēja tiesības uz privātumu, jo kamerās ir divstāvu gultas, kas izvietotas cieši blakus. Tiesa atzīst, ka šādi apstākļi kamerā kopumā aizskar cilvēka cieņu. Līdz ar to tiesa secina, ka pieteicējam ir nodarīts morālais kaitējums.

[4.11] Tiesa, ievērojot /numurs/ un /numurs/kamerā pavadīto laiku – 64 diennaktis, nekonstatē apstākļus, kas būtu par pamatu pieteicējam nodarīto morālo kaitējumu atzīt par smagu. Izskatāmajā gadījumā, tiesas ieskatā, abās kamerās pavadītais laiks ir vērtējams kopā, jo apstākļi abās kamerās ir vienādi.

[4.12] Līdzīgā lietā Nr.A42808309 atzīta par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma faktiskā rīcība, turot ieslodzīto pārapdzīvotā kamerā bez pietiekošas ventilācijas, un tiesa ir noteikusi morālo kaitējumu Ls 210 apmērā par šādos apstākļos pavadītām 104 diennaktīm. Citās lietās, piemēram, lietā Nr.A42645308, atzīstot par prettiesisku Jēkabpils cietuma administrācijas faktisko rīcību, 10 dienas turot personu soda izolatorā, kurā nebija pienācīga apgaismojuma un cilvēka cieņai atbilstošu turēšanas apstākļu (nepietiekams dabiskais

un mākslīgais apgaismojums, nepietiekami norobežots sanitārais mezgls no dzīvojamās telpas, personīgā higiēnas un dabisko vajadzību apmierināšana cilvēka cieņu pazemojošos apstākļos), tiesa personai nodarīto morālo kaitējumu novērtēja Ls 200 apmērā, bet lietā Nr.A420771210, atzīstot par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot kamerā atbilstošus sadzīves apstākļus (individuālu guļamvietu, pietiekamu dabisko apgaismojumu un sanitāro labierīcību privātumu), morālais kaitējums novērtēts Ls 150 apmērā.

[4.13] Ievērojot minēto, tiesas ieskatā, izskatāmajā gadījumā pieteicēja tiesību aizskārumam atbilstīgs morālā kaitējuma atlīdzinājums ir nosakāms Ls 150 apmērā. Veicot kaitējuma atlīdzinājuma apmēra aprēķinus, tiesa balstās uz to, ka cilvēktiesību pārkāpums pret pieteicēju izskatāmajā gadījumā ir turpinājies 64 diennaktis un cietuma administrācijas veiktā faktiskā rīcība izskatāmajā gadījumā ir izpaudusies kā iespējas nenodrošināšana pieteicējam izciest sodu kamerā, kurā ir pietiekama platība – vismaz 4 m^2 uz vienu ieslodzīto.

[4.14] Pieteicējs tiesas sēdē norādīja, ka atlīdzinājumam jābūt 100 *euro* dienā, kā to ir noteikusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā „*Žerebkovs pret Latviju*". Tiesa norāda, ka no Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2011.gada 22.marta lēmuma minētajā lietā nav secināms, ka par katru dienu, par kuru konstatēts Konvencijas 3.panta pārkāpums, ir nosakāms atlīdzinājums 100 *euro* apmērā.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 14.decembra spriedumu daļā, ar kuru apmierināts pieteicēja pieteikums, Pārvalde iesniedza apelācijas sūdzību.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka Daugavgrīvas cietuma administrācijas rīcība, nodrošinot pieteicējam attiecīgi 2,69 un 2,7 m^2 dzīvojamo platību, atbilst Latvijas Sodu izpildes kodeksa 77.panta prasībām. Attiecībā uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā atzīto, ka gadījumā, ja platība uz vienu ieslodzīto ir mazāka par 3 m^2, tas ir bijis pietiekams pamats, lai konstatētu Konvencijas 3.panta pārkāpumu, Pārvaldes ieskatā, 0,31 un 0,30 m^2 starpība nevarēja pieteicējam radīt būtisku cilvēktiesību aizskārumu. Vēl jo vairāk, kameru platība kontekstā ar ventilācijas esību kamerās liecina par to, ka pieteicējam netika radīts būtisks cilvēktiesību aizskārums.

Vērtējot būtiskuma kritēriju, tiesai bija jāsecina, ka platība Daugavgrīvas cietuma kamerās kopsakarā ar citiem apstākļiem nevarēja radīt pieteicējam cilvēktiesību aizskārumu tādā apjomā, lai konstatētu būtisku cilvēktiesību aizskārumu.

Pārvaldes ieskatā, tiesai bija jānoskaidro, kādos resocializācijas pasākumos pieteicējs tika iesaistīts konkrētajā laikā periodā. Ieslodzītajiem ir iespēja apmeklēt kapelu, izmantot ikdienas pastaigas, piedalīties brīvā laika pasākumos, kā arī iesaistīties citos resocializācijas pasākumos. Tiesa nav noskaidrojusi, vai pieteicējs ir izteicis vēlmi piedalīties minētajos pasākumos.

Turklāt tiesa nav vērtējusi apstākli, ka pieteicējs nav vērsies pie Daugavgrīvas cietuma administrācijas saistībā ar uzturēšanās apstākļiem ieslodzījuma vietā.

[6] Saskaņā ar APL304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[7] APL 302.panta pirmajā daļā noteikts, ka apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajās sūdzībās.

Pārvalde pārsūdzējusi pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru /pers. B/ pieteikums apmierināts.

Pieteicēja apelācijas sūdzība ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2013.gada 27.februāra lēmumu uzskatīta par neiesniegtu. Savukārt ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2013.gada 10.aprīļa lēmumu atteikts pieņemt pieteicēja blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2013.gada 27.februāra lēmumu, jo tā iesniegta pēc likumā noteiktā termiņa izbeigšanās. Lūgumu par termiņa atjaunošanu blakus sūdzības iesniegšanai pieteicējs nav iesniedzis un Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2013.gada 27.februāra lēmums ir stājies spēkā.

Ievērojot minēto, apgabaltiesai ir jāizskata lieta pēc būtības daļā, ar kuru /pers. B/ pieteikums apmierināts daļēji – Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktiskā rīcība, nenodrošinot iespēju pieteicējam izciest sodu kamerā, kurā ir pietiekama platība, atzīta par prettiesisku, un Pārvaldei uzlikts pienākums atlīdzināt pieteicējam morālo kaitējumu Ls 150 apmērā. Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums ir stājies spēkā.

[8] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un novērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota.

[9] Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai pārsūdzētajā daļā, atzīstot to par pareizu un pilnībā pietiekamu. Saskaņā ar minēto normu, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šādā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos

apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

[10] Par Pārvaldes apelācijas sūdzības argumentiem apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[10.1] Par tiesas konstatēto pārkāpumu attiecībā uz dzīvojamo platību Pārvalde norādījusi, ka kameru platības nepietiekamība attiecīgi 0,31 un 0,30 m^2 nevarēja pieteicējam radīt būtisku cilvēktiesību pārkāpumu.

Pārapdzīvotība ieslodzījuma vietā var pati par sevi radīt jautājumu par ieslodzījuma apstākļu atbilstību Konvencijas 3.pantam (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010.gada 19.oktobra sprieduma lietā „Bazjaks pret Latviju" 110.punktu, 2006.gada 4.maija sprieduma lietā „Kadiķis pret Latviju" 52.punktu*).

No Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka gadījumā, ja konstatēts, ka platība uz vienu ieslodzīto ir mazāka par 3 m^2, tas ir bijis pietiekami konvencijas 3.panta pārkāpuma konstatēšanai. Tajā pašā laikā arī lielāka platība – 3 līdz 4 m^2 uz vienu ieslodzīto – neizslēdz pārkāpuma konstatēšanu, ņemot vērā ventilācijas un gaismas trūkumu (*sk. 2008.gada 12.jūnija sprieduma lietā „Vlasov pret Krieviju" 81.punktu un tur minētās atsauces uz tiesas judikatūru*).

Izskatāmajā lietā ir konstatēts platības izmērs mazāks nekā 3 m^2, kas atbilstoši Eiropas Cilvēktiesību tiesas atzītajam pats par sevi veido Konvencijas 3.panta pārkāpumu.

Ievērojot minēto, Pārvaldes arguments ir nepamatots.

Papildus norādāms, ka, vērtējot Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicēju ar iespēju izciest sodu kamerā, kurā ir pietiekama platība, pirmās instances tiesa ir ņēmusi vērā gan pārkāpuma ilgumu, gan ar pārapdzīvotību saistītos apstākļus – rindas uz tualetes apmeklējumu, rindas pie galda, ierobežotās tiesības uz privātumu.

[10.2] Iepriekš konstatētajos apstākļos nav izšķirošas nozīmes Pārvaldes argumentam, ka tiesa nav noskaidrojusi, vai pieteicējs ir izteicis vēlēšanos piedalīties apelācijas sūdzībā uzskaitītajos iespējamos brīvā laika pasākumos, kā arī iesaistīties citos resocializācijas pasākumos.

Atbilstoši APL 150.panta ceturtajai daļai pienākums savākt pierādījumus pēc savas iniciatīvas tiesai ir gadījumā, ja administratīvā procesa dalībnieku iesniegtie pierādījumi nav pietiekami. Apgabaltiesa secina, ka lietas pareizai izlemšanai nepieciešamie apstākļi tika noskaidroti un tie bija pietiekami.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo un otro daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

Daļēji apmierināt /pers. B/ pieteikumu daļā.

Atzīt par prettiesisku Daugavgrīvas cietuma administrācijas faktisko rīcību, nenodrošinot /pers. B/ ar iespēju izciest sodu kamerā, kurā ir pietiekama platība.

Uzdot Latvijas Republikai atlīdzināt /pers. B/ nodarīto morālo kaitējumu 213,43 *euro*.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt /pers. B/ valsts nodevu 7,11 *euro*.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai iemaksāt valsts budžetā valsts nodevu 21,34 *euro*.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

		M.Osmane

Tiesnese referente		
Tiesneši		V.Poķis A.Šteinberga